
Důchodová reforma a rodinná politika

Martin POTŮČEK

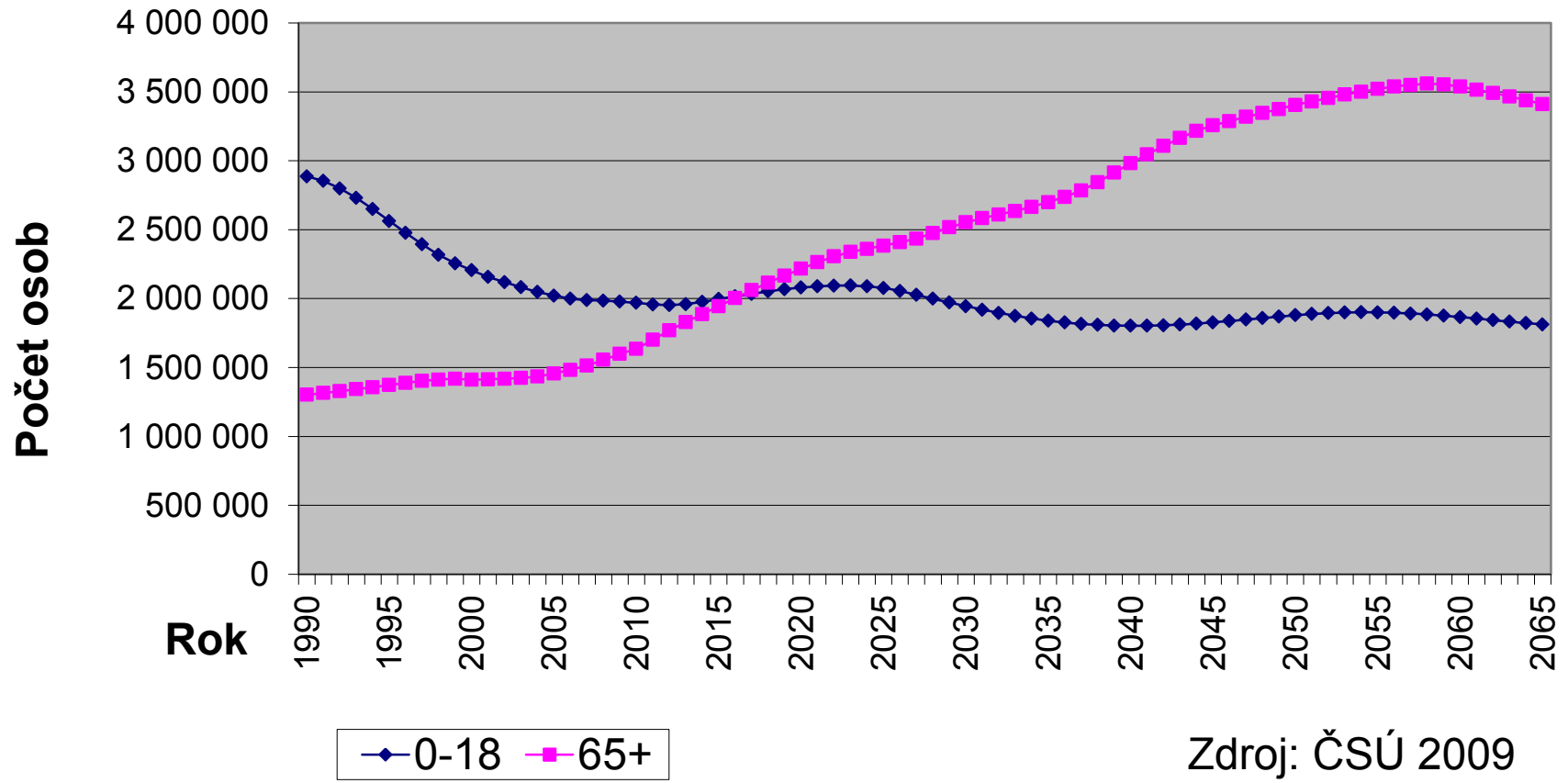
Vedoucí Centra pro sociální a ekonomické strategie
Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy Praha
Předseda Odborné komise pro důchodovou reformu

Konference Rodinná politika – jaké hodnoty a principy hledáme?
Národní centrum pro rodinu a VZSP Senátu Parlamentu ČR
Praha, 13. dubna 2015

Vývoj počtu osob ve věku 0-18 a 65 a více let, 1990 – 2065, ČR

Jak se mění společnost - a my s ní

ŽIVOTNÍ STYL:

- ▶ Konzumerismus
- ▶ Prezentismus
- ▶ Individualizace životních stylů
- ▶ Oslabování rodinných vazeb (rozvody, singles...)

PŘECHOD K TRŽNÍ EKONOMICE :

SENIORŮ: důchody loni v průměru na úrovni 42 % hrubé mzdy (pokles oproti roku 1990 o 10 %), ztížená zaměstnatelnost, rostoucí náklady na zdravotní péči, omezování veřejných služeb

MLADÍ: vysoké náklady na samotném začátku životní dráhy – vzdělávání, bydlení, náklady péče o potomky, problémy s pracovním uplatněním (tzv. prekérní zaměstnání), tlak na starobní připojištění

RYCHLOST SPOLEČENSKÝCH A EKONOMICKÝCH ZMĚN VEDE K ODDĚLOVÁNÍ A ODCIZOVÁNÍ SVĚTŮ RŮZNÝCH GENERACÍ

„AGEISMUS“, „ANTIGERONTISMUS“

„DĚDEČEK A BABIČKA UJÍDAJÍ Z CHLEBÍČKA“

Čtvrtina mladých Čechů si myslí, že staří lidé jsou přítěží společnosti.

TO ZVYŠUJE MEZIGENERAČNÍ NAPĚTÍ

A SNIŽUJE ŽIVOTNÍ POHODU A OHROŽUJE KVALITU ŽIVOTA
ČESKÝCH SENIORŮ

Tomáš Pecina:

Staří jsou předmětem pohrdání, protože "neuměli vydělat", mladým často "nic nezanechali" a vedle toho vyžadují domněle nezasloužené výhody mezigenerační solidarity; dochází k jevu, který nemá v normálně strukturované demokratické společnosti obdoby, totiž k tomu, že místo sociální volby nastupuje volba generační.

Jaký máme důchodový systém?

Veřejný, průběžně financovaný **I. pilíř** českého důchodového systému je založen na **předpokladu rodin vydělávajících a do něj přispívajících rodičů, kteří mají děti a starají se o ně.**

Ti, kteří jsou v produktivním věku, platí svými příspěvky na důchody stávajícím penzistům. Až se v důchodu ocitnou sami, očekávají, že jim budou na důchody platit ti, kteří v mezidobí dospějí a budou vydělávat. Tohle očekávání se ale nemusí naplnit.

Ve společnostech orientovaných na konzum převažuje hodnota vydělávat (a utrácet) peníze nad hodnotou mít děti a pečovat o ně. To je případ téměř všech evropských zemí.

S výjimkou Francie s tradičně robustní rodinnou politikou.

Jaký máme důchodový systém?

Náš důchodový systém zvýhodňuje bezdětné. **Paní Červená** vychovala dvě děti, **paní Zelená** děti neměla. Obě odešly do důchodu v době, kdy **děti paní Červené začaly vydělávat a tedy i přispívat do průběžného důchodového systému**. Jejich příspěvek se tedy rozdělí mezi **paní Červenou** a **paní Zelenou**, i když **paní Zelená** se na jejich výchově vůbec nepodílela. **Paní Červená** ale musela navíc vynaložit na výchovu svých dvou dětí přibližně několik miliónů korun, které mohla **paní Zelená** naopak investovat do zajištění svého stáří – nákupem bytu či jiné nemovitosti, penzijním připojištěním, nebo si je mohla jednoduše uspořit. **Paní Červenou** starost o její děti omezovala v dalším vzdělávání a pracovním uplatnění, a poněvadž méně vydělávala, bude mít i nižší důchod...

Jak podporovat rodiny s dětmi?

V důchodovém systému s okamžitým efektem	V důchodovém systému po odchodu rodičů do důchodu	Mimo důchodový systém
Diferenciace odvodů na sociální pojištění s ohledem na péči o děti	Sdílení vyměřovacích základů manželů pro uplatnění důchodových nároků (<i>nyní již v procesu přípravy zákona</i>)	Přídavky na děti vyplácené univerzálně všem rodičům (s možností diferenciacе jejich výše s ohledem na příjem rodičů a věk dětí)
	Navýšení zásluhové části důchodu za každé dítě	Posílení kapacity veřejných předškolních zařízení
	Přímá asignace části pojistného rodičům v důchodu	Státní plat za péči o dítě do určitého věku
	Prodloužení náhradní doby pojištění za péči o dítě	

Další pozitivní návrhy?

- ▶ **Reforma důchodového systému**, která jej učiní spravedlivějším a také více respektujícím nefinanční „příspěvky“ do jeho dlouhodobého stabilního fungování.
  - ▶ **Podpora terénních sociálních služeb**, které pomohou pracujícím dětem (tzv. sendvičové generaci) v péči o jejich děti a zároveň o jejich stárnoucí rodiče v domácím prostředí;
  - ▶ **Spojování sociálních zařízení**, kde mohou senioři pomáhat při výchově dětí (například domovy pro seniory v blízkosti jeslí a mateřských školek);
  - ▶ **Výchova ke vzájemnosti a rodinné i mezigenerační solidaritě**: v rodinách, ve školách, v zájmových sdruženích, v kostele.
    - ▶ **Nějaké další návrhy?**
-

Děkuji za pozornost a těším se na diskusi!

Prof. Martin Potůček

www.duchodova-komise.cz

www.martinpotucek.cz
